

SERGAMUMO VIRUSINIŲ HEPATITU A (VHA) 2022 M. APŽVALGA

ĮVADAS

Virusinis hepatitas A (toliau – VHA) yra ūminis kepenų uždegimas, sukeltas hepatito A virusų (toliau – HAV). Vaikams VHA simptomai dažniausiai nepasireiškia arba jie serga lengvai, suaugusiems asmenims liga dažniau prasideda staiga, pasireiškia karščiavimu, negalavimu ir žarnyno diskomfortu. Gelta yra pagrindinis ligos požymis. Sunkia liga paprastai ši infekcija nepasireiškia, tačiau gali sukelti ūminį kepenų nepakankamumą ir mirtį, ypač vyresnio amžiaus žmonėms ir asmenims, turintiems lėtinių kepenų funkcijos sutrikimų. Ūminis VHA nepereina į lėtinę ligą. Persirgus susidaro ilgalaikis imunitetas.

HAV yra labai užkrečiami. Inkubacinis laikotarpis yra nuo 15 iki 50 dienų (dažniausiai 28–30 dienų). Dažniausiai užsikrečiama fekaliniu-oraliniu būdu per užterštą maistą, vandenį ar aplinką. Greitai plinta tarp artimų sąlyčių turinčių asmenų, pvz., šeimos narių, tarp vaikų ugdymo įstaigose ar mokyklose. Todėl VHA pasireiškia ne tik pavieniais susirgimais, jam būdingi ir protrūkiai. HAV gali plisti ir per kraują, tarp asmenų, vartojančių švirkščiamąsias narkotines medžiagas ir tarp vyrų, turinčių lytinių santykių su vyrais.

Ši infekcija paplitusi beveik visame pasaulyje, ypač – besivystančiose šalyse. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, kasmet registruojama apie 1,5 milijono VHA atvejų. Didžiausio endemiškumo regionams priskiriamos Afrikos, Pietų Amerikos bei Azijos šalys. Mažiausiai VHA paplitęs Australijoje, Šiaurės Amerikos šalyse.

Europoje kasmet vidutiniškai registruojama apie 15 tūkst. VHA atvejų. 2021 m. 30 Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės (toliau – ES ir EEE) šalių užregistruoti 3864 VHA atvejai, sergamumo rodiklis siekė 0,9 atv. 100 tūkst. gyventojų. Daugiausia atvejų buvo registruojama 5–14 metų amžiaus vaikų grupėje (31 % visų VHA atvejų), sergamumo rodiklis buvo 2,8 atv. 100 tūkst. gyventojų. Didžiausias sergamumo rodiklis užregistruotas Bulgarijoje (10,5 atv. 100 tūkst. gyv.), Lichtenšteine (5,1 atv. 100 tūkst. gyv.) ir Rumunijoje (4,5 atv. 100 tūkst. gyv.). 2021 m. VHA atvejų skaičiaus mažėjimą lėmė COVID-19 pandemija, tarptautinių kelionių sumažėjimas, restoranų darbo, žmonių susibūrimo ir bendravimo apribojimas.

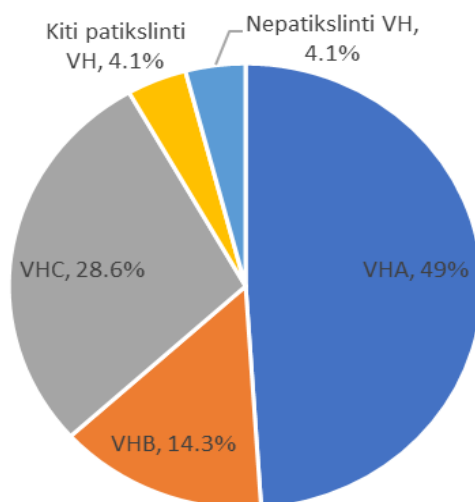
Lietuva priskiriama nedidelio sergamumo šalims, kasmet vidutiniškai užregistruojama iki 24 VHA atvejų, sergamumo rodiklis siekia apie 0,8 atv. 100 tūkst. gyventojų (2 lentelė).

VHA LYGINAMOJI DALIS VIRUSINIŲ HEPATITŲ STRUKTŪROJE 2018–2022 M.

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) duomenimis, 2022 m. Lietuvoje iš viso užregistruoti 963 virusinių hepatitų atvejai (914 lėtinių ir 49 ūminių hepatitų atvejai). Ūminių hepatitų atvejai sudarė 5,1 % visų užregistruotų hepatitų atvejų. 2022 m. iš viso buvo užregistruoti 24 VHA, 7 virusinio hepatito B (toliau – VHB), 14 virusinio hepatito C (toliau – VHC), 2 kiti patikslinti ūminio virusinio hepatito (toliau – kiti patikslinti VH) ir 2 nepatikslinti ūminio virusinio hepatito (toliau – nepatikslinti VH) atvejai. Daugiausia užregistruota VHA atvejų (49 % visų ūminių hepatitų atvejų). VHC sudarė 28,6 % visų ūminių hepatitų atvejų, VHB – 14,3 % (1 lentelė, 1 pav.).

1 lentelė. Ūminių virusinių hepatitų atvejų skaičius ir sergamumo rodikliai 2018–2022 m.

Metai	Atvejų skaičius			Sergamumo rodiklis 100 tūkst. gyventojų		
	VHA	VHB	VHC	VHA	VHB	VHC
2018	22	13	25	0,8	0,5	0,9
2019	17	13	21	0,6	0,5	0,8
2020	9	10	8	0,3	0,4	0,3
2021	5	9	2	0,2	0,3	0,1
2022	24	7	14	0,8	0,2	0,5

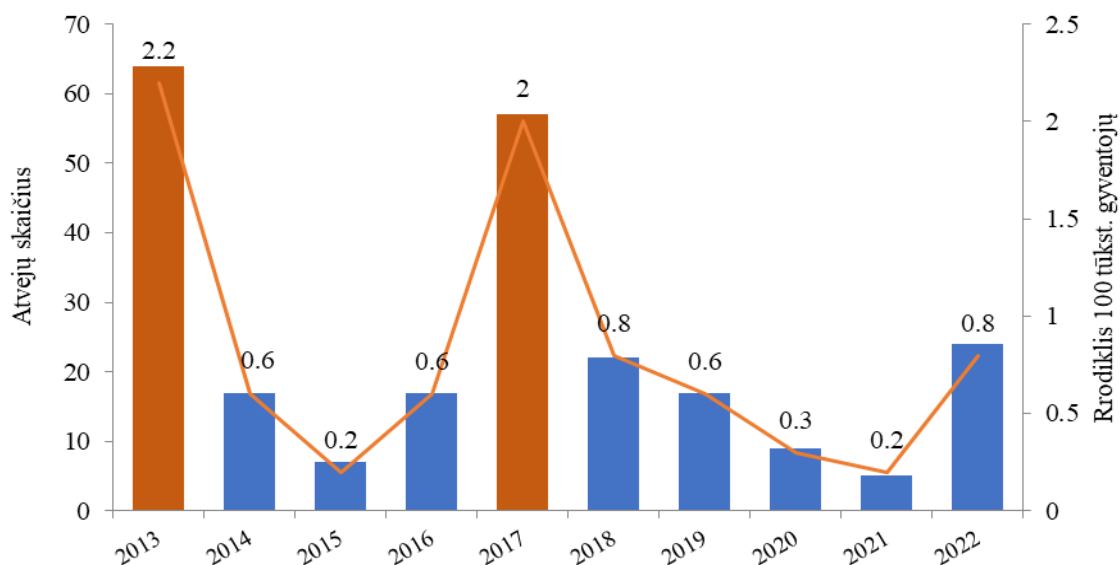
1 pav. Ūminių virusinių hepatitų atvejų procentinis pasiskirstymas 2022 m. (n=49)

SERGAMUMO VHA DINAMIKA LIETUVOJE 2013–2022 M.

2013–2022 m. sergamumas VHA mažėjo. Daugiausia atvejų buvo užregistruota 2013 m. ir 2017 m., sergamumo rodiklis siekė 2,2 ir 2 atv. 100 tūkst. gyv., mažiausia – 2015 m. ir 2021 m., sergamumo rodiklis buvo po 0,2 atv. 100 tūkst. gyventojų. Per šį laikotarpį mirties atvejų neregistruota. 2022 m. buvo užregistruoti 24 VHA atvejai, sergamumo rodiklis siekė 0,8 atv.100 tūkst. gyventojų (2 lentelė, 2 pav.). 2022 m. visi VHA atvejai buvo patvirtinti serologiniais tyrimais.

2 lentelė VHA atvejų ir sergamumo rodiklių kitimas 2013–2022 m.

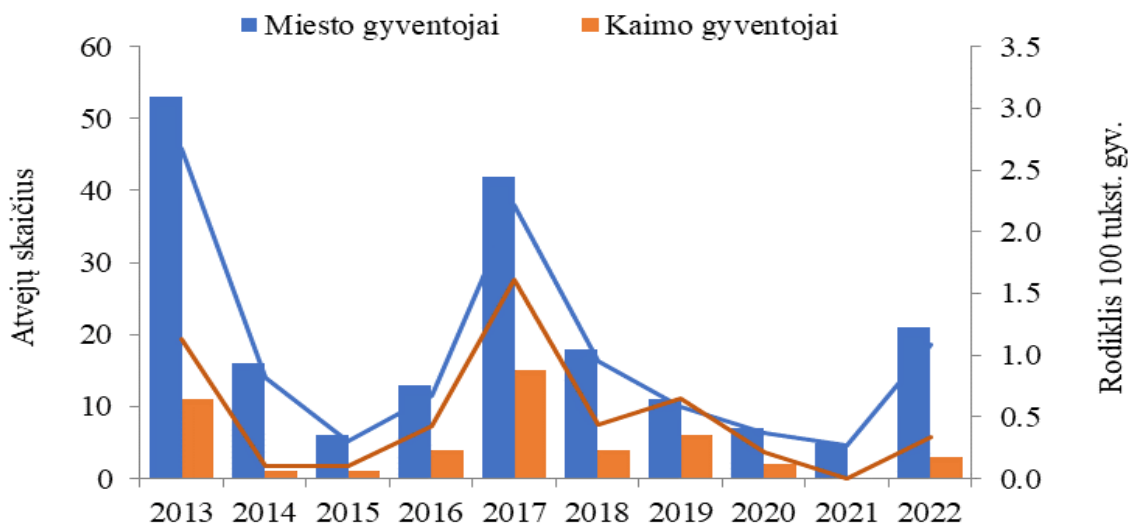
Metai	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Atvejų skaičius	64	17	7	17	57	22	17	9	5	24
Sergamumo rodiklis	2,2	0,6	0,2	0,6	2	0,8	0,6	0,3	0,2	0,8

2 pav. Sergamumo VHA dinamika 2013–2022 m.

SERGAMUMAS VHA PAGAL GYVENAMĄJĄ VIETĄ 2013–2022 M.

2013–2022 m. duomenys rodo, kad miesto gyventojų sergamumas didesnis nei kaimo. Per šį laikotarpį iš viso buvo užregistruoti 239 VHA atvejai, iš jų – 192 miestuose ir 47 kaimo vietovėse. 2021 m. visi 5 VHA atvejai registruoti miestuose. 2022 m. kaimo vietovėse užregistruoti 3 VHA atvejai (sergamumo rodiklis buvo 0,3 atv. 100 tūkst. gyv.), miestuose – 21 VHA atvejis (1,1 atv. 100 tūkst. gyv.) (3 pav.).

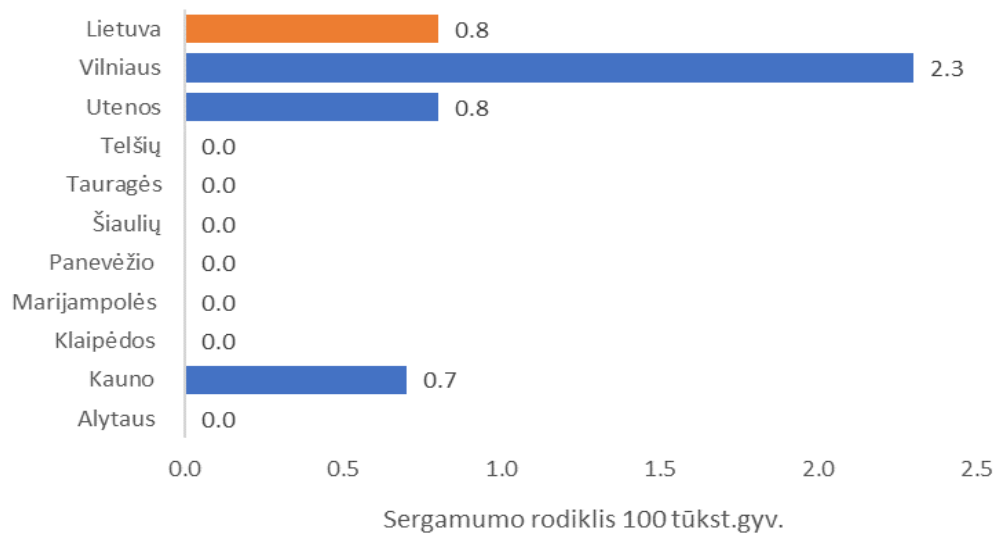
3 pav. Miesto ir kaimo gyventojų sergamumas VHA 2013–2022 metais

2013–2022 m. VHA atvejų buvo registruojama visose apskrityse. Daugiausia atvejų užregistruota Vilniaus apskrityje, sergamumo rodikliai svyravo nuo 6,8 iki 0,5 atv. 100 tūkst. gyventojų. 2020–2021 m. VHA atvejų buvo registruota tik Vilniaus apskrityje. Per paskutinius 10 metų aukštas sergamumo rodiklis registruotas 2017 m. Kauno (1,9 atv. 100 tūkst. gyv.), 2016 m. Utenos (2,2 atv. 100 tūkst. gyv.) apskrityse (3 lentelė).

3 lentelė. Sergamumo VHA rodikliai apskrityse 2013–2022 m.

Apskritys	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alytaus	0	0	0	0	0	0,7	0,7	0	0	0
Kauno	0,8	0,2	0	0,5	1,9	0,2	0,9	0	0	0,7
Klaipėdos	0	0,9	0	0,6	1,0	1,0	0	0	0	0
Marijampolės	0,6	0	0	0	0	0	0,3	0	0	0
Panevėžio	0,4	1,3	0	0	0	0,5	0	0	0	0
Šiaulių	0	0,4	0	0,7	0,7	0	0,4	0	0	0
Tauragės	0	0	1,0	1,0	0	0	0	0	0	0
Telšių	0	0,7	0	0,7	0	0	0	0	0	0
Utenos	1,4	0,7	1,4	2,2	1,5	0,8	0,8	0	0	0,8
Vilniaus	6,8	0,9	0,5	0,6	4,6	2	0,9	1,1	0,6	2,3
Lietuva	2,2	0,6	0,2	0,6	2,0	0,8	0,6	0,3	0,2	0,8

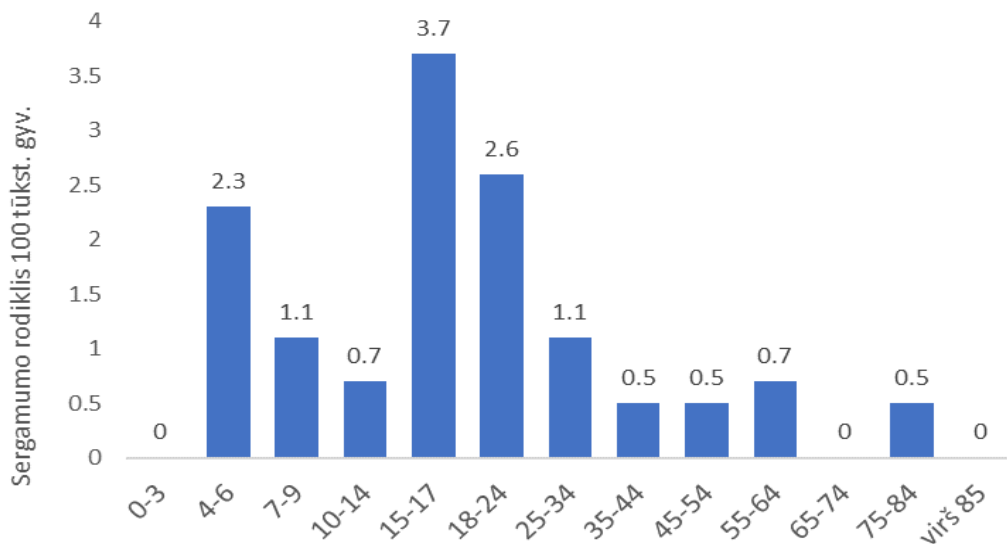
2022 m. VHA atvejų registruota Kauno, Utenos ir Vilniaus apskrityse. Daugiausia VHA atvejų (19 atvejų) užregistruota Vilniaus apskrityje, sergamumo rodiklis siekė 2,3 atv. 100 tūkst. gyventojų (4 pav.).

4 pav. Sergamumas VHA pagal apskritis 2022 m. (n=24)

SERGAMUMAS VHA PAGAL AMŽIAUS GRUPES 2022 M.

2022 m. didžiausias sergamumo VHA rodiklis užregistruotas 15–17 ir 18–24 m., mažiausias – 35–44, 45–54 ir 75–84 m. amžiaus žmonių grupėse. Nė vieno atvejo neregistruota iki 3, 65–74 m. ir virš 85 m. žmonių amžiaus grupėse. Jauniausias asmuo, kuriam 2022 m. nustatyta VHA diagnozė, – 4 metų, vyriausias – 80 metų amžiaus (5 pav.).

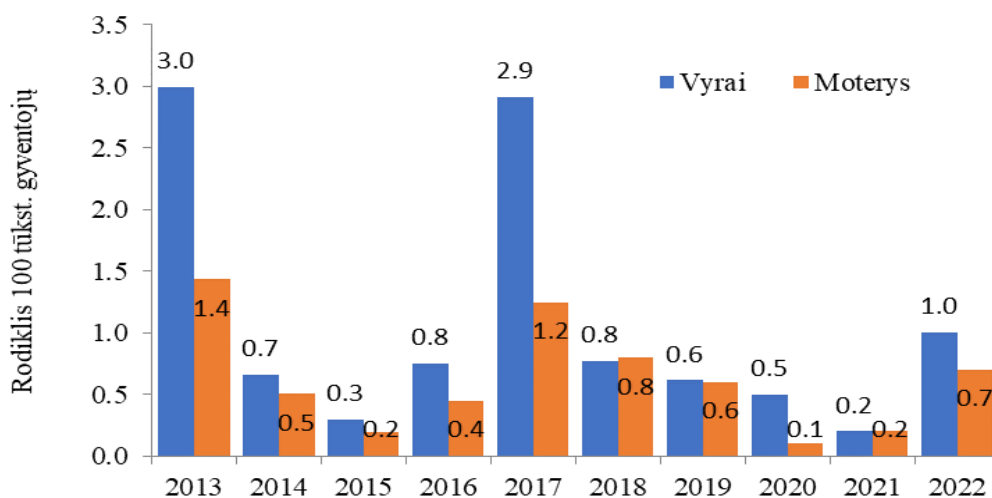

5 pav. Sergamumas VHA pagal amžiaus grupes 2022 m. (n=24)

SERGAMUMAS VHA PAGAL LYTĮ 2013–2022 M.

Stebint daugiamečių sergamumą, pastebime, kad daugiau serga vyrų nei moterų. Aukštas vyrų ir moterų sergamumo VHA rodiklis buvo 2013 m. ir 2017 m. (atitinkamai vyrų – 3 ir 2,9 atv. 100 tūkst. gyv., moterų – 1,4 ir 1,2 atv. 100 tūkst. gyv.), žemas – 2015 m., 2020 m. ir 2021 m. (atitinkamai vyrų – 0,3, 0,5 ir 0,2 atv. 100 tūkst. gyv., moterų – 0,2, 0,1 ir 0,2 atv. 100 tūkst. gyv.).

2022 m. vyrų sergamumo rodiklis buvo didesnis nei moterų. Iš viso buvo užregistruota 13 sergančių vyrų (1 atv. 100 tūkst. gyv.) ir 11 moterų (0,7 atv. 100 tūkst. gyv.) (6 pav.).

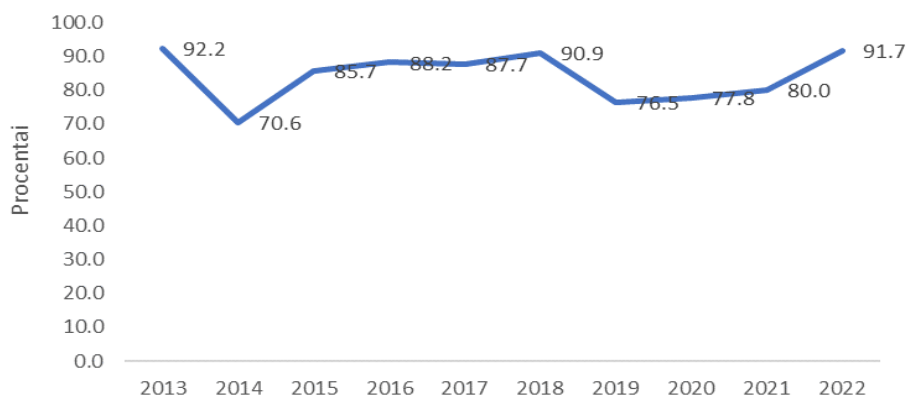
6 pav. Sergamumo VHA rodiklis pagal lytį 2013–2022 m.

SUSIRGUSIŲJŲ VHA HOSPITALIZACIJOS APIMTYS

Kasmet vidutiniškai hospitalizuojama apie 87 % VHA susirgusių asmenų. Didžiausias hospitalizuotų asmenų procentas buvo 2013 m. ir 2022 m. (atitinkamai 92,2 % ir 91,7 % visų susirgusių asmenų), mažiausias – 2014 m. (70,6 %) (4 lentelė, 7 pav.)

4 lentelė. Susirgusiųjų VHA hospitalizacijos apimtys 2013–2022 m.

Metai	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Iš viso
Atvejų skaičius	64	17	7	17	57	22	17	9	5	24	239
Hospitalizuotų asmenų skaičius	59	12	6	15	50	20	13	7	4	22	208
Hospitalizuotų asmenų %	92,2	70,6	84,7	88,2	87,7	90,9	76,5	77,8	80,0	91,7	87

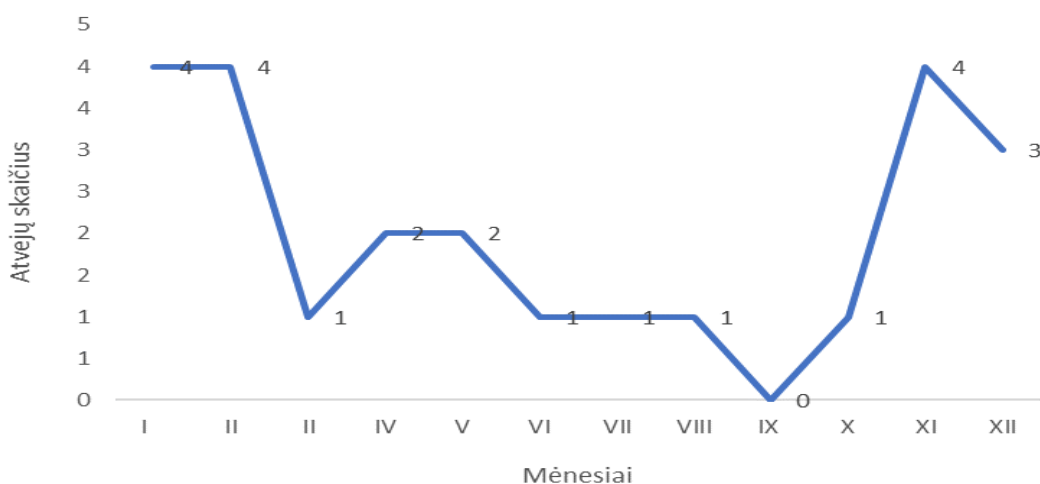
7 pav. Dėl VHA hospitalizuotų asmenų procentas 2013–2022 m.

SERGAMUMO VHA SEZONIŠKUMAS 2022 M.

VHA atvejų registruojama ištisus metus. 2022 m. daugiausia atvejų užregistruota vėlyvo rudens ir žiemos mėnesiais (5 lentelė, 8 pav.).

5 lentelė. Sergamumo VHA pasiskirstymas pagal mėnesius 2022 m. (n=24)

Mėnuo	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Atvejų skaičius	4	4	1	2	2	1	1	1	0	1	4	3

8 pav. Sergamumo VHA pasiskirstymas pagal mėnesius 2022 m. (n=24)

IŠVADOS

- 2022 m. ūminių virusinių hepatitų A, B ir C atvejų struktūroje VHA sudarė 49 %.
- 2013–2022 m. sergamumas VHA mažėjo. 2022 m. Lietuvoje buvo užregistruoti 24 VHA atvejai, sergamumo rodiklis buvo 0,8 atv. 100 tūkst. gyventojų.
- 2013–2022 m. duomenys rodo, kad miesto gyventojų sergamumas didesnis nei kaimo.
- 2013–2022 m. VHA atvejų buvo registruojama visose apskrityse. Daugiausia atvejų buvo užregistruota Vilniaus apskrityje. 2022 m. VHA atvejų registruota Kauno, Utenos ir Vilniaus apskrityse.
- 2022 m. didžiausias sergamumo VHA rodiklis užregistruotas 15–17 ir 18–24 m. amžiaus žmonių grupėse.
- 2022 m. vyrų sergamumo rodiklis buvo didesnis nei moterų. Iš viso užregistruota 13 sergančių vyrų (1 atv. 100 tūkst. gyv.) ir 11 moterų (0,7 atv. 100 tūkst. gyv.).
- Kasmet vidutiniškai hospitalizuojama apie 85 % VHA susirgusių asmenų. 2022 m. buvo hospitalizuota 91,7 % asmenų (22 asmenys).
- VHA atvejų registruojama ištisus metus. 2022 m. daugiausia atvejų užregistruota vėlyvo rudens ir žiemos mėnesiais.
- 2022 m. visi VHA atvejai buvo patvirtinti serologiniais tyrimais.